

УДК 330.322:330.342

Макалюк І.В., к.е.н., доц., доцент кафедри економіки і підприємництва
Таран А.А., здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНЕ ІНВЕСТУВАННЯ В БІЗНЕСІ: ТЕНДЕНЦІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В останні роки тема соціальної відповідальності бізнесу стала помітним фокусом уваги суспільства, держави і міжнародних організацій. Для багатьох підприємств практичним способом реалізації цієї відповідальності є соціальні інвестиції – цілеспрямоване вкладення ресурсів на розвиток людей, громади та довкілля. Такі рішення поступово закріплюються в корпоративній стратегії та переходять із разових ініціатив у регулярну управлінську практику. У цих умовах бізнес дедалі частіше усвідомлює, що результати його діяльності оцінюються не лише фінансовими показниками, але й тим, як компанія впливає на середовище, у якому працює.

Соціально відповідальне інвестування (SRI) базується на підході, за якого інвестиційні рішення ухвалюють не лише на основі очікуваної дохідності та ризику, але і з урахуванням екологічних, соціальних та управлінських чинників. У центрі уваги те, як компанія впливає на довкілля і людей, наскільки прозоро та чесно вона керується, і чи можуть ці фактори змінити її фінансову стійкість у майбутньому.

До ключових переваг соціально відповідального інвестування відносять можливість оцінювати ризики та надійність управління компанією в довгостроковому періоді. Коли інвестор аналізує не лише фінансові показники, а й екологічні, соціальні та управлінські, він може раніше помітити проблеми, які з часом переходять у збитки. Нефінансові чинники часто є ранніми індикаторами майбутніх проблем. Наприклад, низькі стандарти охорони праці підвищують ймовірність нещасних випадків і простоїв, непрозорі закупівлі – ризик корупційних скандалів, залежність від проблемних постачальників – перебої у виробництві та падіння якості продукції. У підсумку ці ризики впливають на прибутковість і стійкість компанії так само, як і суто фінансові чинники.

Водночас, соціально відповідальне інвестування здатне стимулювати більш відповідальну поведінку компаній, адже орієнтація інвесторів на сталі практики створює додаткову мотивацію для бізнесу підвищувати свої стандарти. Такий інвестиційний тиск сприяє формуванню довгострокової стратегії розвитку, у якій враховуються інтереси працівників, споживачів і суспільства загалом.

Виклики соціально відповідального інвестування пов'язані з даними та методиками оцінювання. Щоб оцінити компанію з точки зору екологічних, соціальних і управлінських чинників, потрібна інформація, яка не завжди є повною, однаково якісною і порівнюваною між різними компаніями та країнами. Одні аналітики можуть робити більший акцент на екологічних показниках, інші – на трудових. Вони можуть брати різні джерела даних, застосовувати різну вагу до показників і по-різному трактувати одну й ту саму подію (наприклад, як разовий інцидент чи як системну проблему). Через це одна й та сама компанія в одному рейтингу може займати кращу позицію, а в іншому – гіршу.

Також існує проблема **неповноти та нерівномірності інформації**. Великі публічні компанії, зазвичай, розкривають більше даних, бо мають на це ресурси та мають вищі вимоги з боку інвесторів. Натомість, менші компанії або бізнеси з країн, де стандарти звітності слабші, можуть розкривати менше інформації. Для інвестора вони стають менш зрозумілими, а отже – ризиковішими для оцінки. У результаті перевагу можуть отримувати ті, хто краще звітує, а не ті, хто реально має кращі практики.

Окремим ризиком є **псевдоекологічний маркетинг (greenwashing)** – ситуація, коли компанія чи товар називається «зеленим», «екологічним» або «соціально відповідальним», але фактично у товарі чи діяльності компанії немає достатніх підстав називати його таким. Через це інвестор отримує хибне враження про те, куди саме спрямовані його кошти. Саме через ці ризики регулятори в Європі посилюють вимоги до назв фондів і до того, які активи можуть бути із подібними термінами в назві. Відповідні настанови Європейського управління з цінних паперів та ринків (ESMA) спрямовані на те, щоб назва фонду краще відповідала його інвестиційній політиці та стандартам [3].

Про зростання інтересу інвесторів до відповідального інвестування свідчить динаміка активів ESG-фондів (Environmental, Social, Governance) у світі. З 2018 до 2024 року сукупний обсяг таких активів помітно зріс, а найбільша частка припадає на європейський ринок. Це означає, що значна частина капіталу дедалі частіше спрямовується через інвестиційні фонди, які декларують урахування екологічних, соціальних і управлінських чинників.

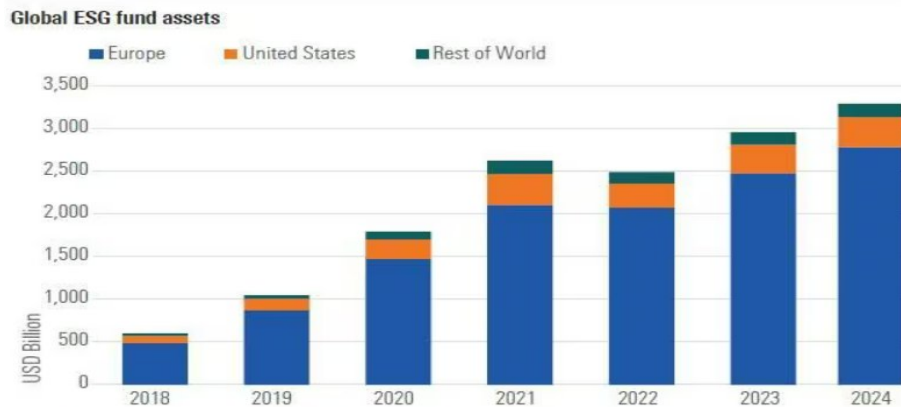

Рисунок 1. Динаміка ринку ESG-фондів за 2018-2024 рр. (млрд дол.)

Джерело: [4]

За результатами опитування читачів, проведеного освітнім фінансовим медіаресурсом «Investopedia» серед інвесторів у США (яке було присвячене тому, які саме екологічні, соціальні та управлінські питання інвестори вважають важливими під час ухвалення інвестиційних рішень), найчастіше пріоритетними називають забруднення та управління відходами, справедливі і безпечні умови праці, скорочення викидів вуглецю, а також збереження водних і лісових ресурсів та запобігання корупції [1].

Тенденції розвитку соціально відповідального інвестування в останні роки найкраще описуються як перехід від загальних заяв до формалізованих правил і фактів. Якщо раніше достатньо було самої заяви про відповідальність, то зараз усе більше значення мають конкретні показники, регулярна звітність і зрозумілі критерії оцінювання: що саме компанія робить, як вимірюється прогрес і чи можна порівнювати ці результати між компаніями та секторами економіки.

Також, раніше SRI часто означало не інвестувати в певні сфери, які негативно впливають на довкілля чи соціум (наприклад, у гірничодобувну промисловість, тютюнові виробництва і т. д.). Тепер дедалі частіше підхід інший: не просто уникати «проблемних» зон, а оцінювати, чи демонструє компанія реальний прогрес: інвестиції в модернізацію, безпеку праці, зменшення викидів/відходів, контроль постачальників, прозорість управління. Це називають «перехідним підходом», що особливо актуально для галузей, де різка відмова від фінансування не розв'язує проблему, а зміни потребують часу й капіталу.

Ще більш важливою стає стандартизація корпоративної звітності про сталий розвиток. У ЄС компанії застосовуватимуть правила CSRD. Практично це означає: компанія має описати пріоритетні теми сталого розвитку для себе та суспільства (екологія, працівники, права людини, управління тощо), показати політику, цілі, показники (індикатори) та прогрес у часі, а також пояснити, які ризики і можливості для бізнесу з цього випливають. Завдяки цьому інвестору легше порівнювати різні компанії, бо структура звіту та набір ключових даних стають більш уніфікованими. Додатково підвищується довіра до даних, бо CSRD передбачає перевірку (аудиторське підтвердження) звітності про сталість, що зменшує простір для заяв без доказів [2].

Соціально відповідальне інвестування показує, що фінансова ефективність і відповідальність не обов'язково суперечать одна одній. Підприємства, які системно впроваджують подібні практики, здобувають конкурентні переваги – кращу репутацію, довіру та лояльність стейкхолдерів, а також ширші можливості залучення кваліфікованих кадрів. Це створює «подвійний результат»: інвестор отримує шанс на прибуток, а економіка – на якісніші компанії та менші суспільні витрати в майбутньому. Тому такі інвестиції можна вважати не просто трендом, а більш ефективною моделлю розвитку ринку капіталу.

Список використаних джерел:

1. Environmental, Social, and Governance (ESG) Investing: What It Is & How It Works / Investopedia. URL: <https://www.investopedia.com/terms/e/environmental-social-and-governance-esg-criteria.asp> (дата звернення: 23.04.2026).

2. IFRS S1 General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information / IFRS Foundation. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-sustainability-standards-navigator/ifrs-s1-general-requirements/> (дата звернення: 23.04.2026).

3. Guidelines on funds' names using ESG or sustainability-related terms / European Securities and Markets Authority. URL: <https://www.esma.europa.eu/document/guidelines-funds-names-using-esg-or-sustainability-related-terms> (дата звернення: 23.04.2026).

4. 6 Sustainable-Investing Trends to Watch in 2025 / Morningstar Investor. URL: <https://www.morningstar.com/sustainable-investing/6-sustainable-investing-trends-watch-2025#a-testing-year-for-esg-regulations> (дата звернення: 23.04.2026).

УДК 001.5:378

T11

T11 **Тези** Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченої Дню науки. – Житомир : Житомирська політехніка, 2026. – 968 с.

ISBN 978-966-683-741-0

Представлено тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченої Дню науки, що проводилася 11–15 травня 2026 року на базі Державного університету «Житомирська політехніка».

ISBN 978-966-683-741-0

УДК 001.5:378

Наукове видання

**Тези Всеукраїнської науково-практичної
онлайн-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених,
присвяченої Дню науки**

Житомир, 11–15 травня 2026 року

Комп'ютерний набір та верстка

Ю.В. Степанчук

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
ДК № 7177 від 04.11.2020 р.

Адреса редакції: Державний університет «Житомирська політехніка»,
вул. Чуднівська, 103, м. Житомир, 10005.

Тел.: (0412) 41–39–87 (редакційно-видавничий сектор)

© Державний університет «Житомирська політехніка», 2026